

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

VII. B. f. 35986

A decorative border consisting of four floral motifs at the corners and a repeating pattern of small floral elements along the sides, framing the title.

ZVONČEK

ZVONČEK

List s podobami za mladino

L e t o 3 9

UREDIL DR. PAVEL KARLIN

*

1 9 3 8

L J U B L J A N A

V B f
35986

ZVONČEK

List a podobni za mladino

V B f
35986

List izdaja in zalaga Konzorcij »Zvončka«, ki mu načelujeta Nilka Potočnikova in Engelbert L. Gangl

Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani (predstavnik Francè Štrukelj)

KAZALO

	Stran		Stran
I. Pesmi			
Zvonček cinglja... (I. E. Rubin) . . .	1	O novoletnem prašičku	7
Belokranjski prvi december (E. L. Gangl)	7	...in mir ljudem na zemlji! (Lojze Zupanc)	8
Božična drevesca. Pesmica s sliko (Doro)	13	Božična pisemca kramlajo	11
Minkica in Ježušček (B. V. Radoš)	18	Ko mati počice pečejo	12
Zima v Julijski krajini (Pastúškin)	25	Njene jaslice. Božična zgodba iz Korotana (Vinko Bitenc)	14
»Zvonček« gospe Franji Tavčarjevi ob 70 letnici (Marija Grošljeva)	29	O tatičku Masaryku. Pogovor s sinčkom Andrijanom (Dr. Ivan Lah)	21
Mrzli in gorki stric I., II., III., IV., V. (Prosto po G. Bötticherju — P. G. 31, 57, 81, 106, 130)	32	Kučarski pastir in vražja vojska. Belokranjska pripovedka (L. Zupanc)	26
Sanja polhek (Manko Golar)	32	Zgodba o ničemurni snežinki	29
Pozimi iz šole. Pesmica s sliko	37	»Rus, jedu!« (Aleksander Peterca)	32
Izpričevala. Pesmica s sliko	37	Pravljica o poštenem šoferju Celestinu (J. Z. Novak)	34
Orač (E. L. Gangl)	43	Mihec Pihec (Franjo Čiček) 38, 60, 84, 110, 136, 154, 182, 204, 228	228
Pesmi (Oton Zupančič 1878—1938)	45	Štiri — vsaka daljša (Ivan Podržaj)	44
Belokranjska uzibanka (E. L. Gangl)	49	Zgodba o dečku, ki je naposled našel srečo (Vinko Bitenc)	50
Vse tiho (Manko Golar)	62	Kitajska sveta lilija (Drago Jerala)	54
Na pustni torek. Pesmica s slikama Pesem Vstajenja (Vinko Bitenc)	73	Zakaj žabe v dežju regljajo (Rusinska pravljica)	58
Velikonočna (Manko Golar)	77	Tolščak in plamenjak (Marijana Zeljeznova-Kokalj)	68
Metliški zvonci (E. L. Gangl)	82	Princeska in pekovski vajenček. Velikonočna pravljica (Peter Basnik)	74
Kegljači-ropotači (J. Paulin)	87	Ko se prebujata narava . . . Pomladni pozdrav zamejškom in izseljenčkom (Viktor Pirnat)	78
Pomlad se vrača. Pesmica s sliko	93	Junški časi. Pravljica iz sedanje Španije (Helena Breznikova)	88
Vijolica (Andrej Rapè)	97	Od kod poznamo pirhe? Švicarska pripovedka	90
Godec (E. L. Gangl)	101	Kakršen človek — takšna duša? Belokranjska (Lojze Zupanc)	91
Na klopci. Pesmica s sliko	116	Pravljica o preplašenem tatu (J. Z. Novak)	98
Večerna (Manko Golar)	121	Zlata Ribica. Ruska pravljica (Povedal I. Podržaj)	104
Zvezdice (B. V. Radoš)	134	Pravljica o zvončkih (Fr. Cvetinov)	108
Breza. Pesmica s sliko	142	Škorčev suknič (Ivan Gnezda)	112
Z vlakom (Danica Gruden)	145	Za sončkom okrog sveta (Vl. Naglič)	114
Maja se spet odpravlja v šolo (Doro)	148	Začarani čajni kotliček. (Japonska pripovedka)	115
Trifarško prošenje (E. L. Gangl)	153	Zgodba o črnčku Alaburiju in o bellem Evropejčku (Davorinov)	122
Dobri sošolec. Pesmica s sliko	156	Pretrgana žoga (Vinko Bitenc)	124
Zbogom, Kralj! 9. oktobra 1934. (Ivo Peruzzi)	169	Cvetje na grob nepozabnemu učitelju dr. Ivanu Lahu (Tatjana Blenkova)	128
Jesenska (Manko Golar)	172	O dobrotnem oblaku (Lojze Koželj)	129
Srečanje. Pesmica s sliko	177	Kaznovani skopuh (Fran Razpotnik)	132
Zopet v šoli. Pesmica s sliko	184	Zakaj nas žuželke pikajo (Indijanska legenda)	134
Večer (Fran Bradač)	193	Zajec. Korejska pravljica (Miro Jan-kovič)	135
Pianist Marko. Pesmica s sliko	198	Zvonka (N. V. Rakitin - Fr. Bev)	139
Naša Asta (Ivo Peruzzi)	199, 225		
Svetonočna uspavanka (B. V. Radoš)	217		
K polnočnici v češki vasi. Pesmica s sliko	224		
Katka popeva (E. L. Gangl)	233		
Kje otrok si zlatolasi? Pesmica s sliko	237		
Božični utrinki (Pastúškin)	237		
Miklavža čakamo. Pesmica s sliko	239		
II. Pripovedni spisi			
Zelci bi biti strojevodja (Davorin Ravljen)	2		
Jurčkov konjiček (Mirko Gradnik)	5		

	Stran		Stran
Prvo ogledalo. Japonska zgodba (Aki-ko Josano)	146	Prvi maj. Skladbica za klavir (L. M. Skerjanc)	109
Srnjaček (Fr. Majcen)	149	Jesen. Skladbica za klavir (Gojmir Krek)	157
Kraljevič Solzica (Miloš Vesel)	150		
Skrivnost zelene jame. Čudoviti doživljaji dveh dečkov (Ivan Razpotnik)	158, 186, 209, 232		
Kdor daje, tudi prejema (Fr. Bradač)	160		
Kako je Kristus ustvaril vinsko trto			
Belokrajinska pripovedka (Lojze Zupanc)	162		
Merica (France Bevk)	170		
Kako je Pepček gobarja opeharil (Joža Murnik)	173		
Steklena princeska. Češka pravljica (Vanda Borova)	175		
Kako je Joko pomagal psu-čuvaju (Mirko Majdič)	178		
Vražji rep. Belokrajinska pripovedka (Lojze Zupanc)	194		
Mravljinkova svatba (S. Podobnik)	200		
Mačeha (M. E. Novakova)	207		
Vladko in »kovača« (Peter Jamnik)	214		
Čudodelno Miklavževo darilo (Vinko Bitenc)	218		
Potovanje na sveti večer (Ivan Kraljič)	222		
Najmanjše drevesce. Božična pravljica (Mara Novakova)	230		
Vrabčkov Miklavž	234		
Božične svečice. Norveška povest	235		
III. Zanimivosti iz zgodovine in zemljepisja pa kramljanja o prirodi in tehniki			
Kako praznujejo božič drugod?	18		
Jubilej božične pesmi	19		
Kaj pri hudem mrazu ni mogoče	37		
Čudne domače živali	54		
Največji in najmanjši časopis	56		
Koliko tehta pika nad črko i?	56		
Odrasli se igrajo z železnicami	64		
O radirki	65		
Koliko si star?	82		
Nekaj o zajčkih	83		
Milni mehurečki naprodaj	86		
Šolska industrija	101		
Nekaj o kolesih	117		
Koliko časa traja nogometna tekma	156		
Milijarda v besedah	164		
Črni dež	164		
Ali lahko štejemo do milijarde	174		
Otroški paradiz	177		
Amerikanski otroci — izumitelji	179		
Največje in najmanjše stvari na svetu	180		
Kaj je pripovedovala kocka sladkorja	188		
Nova čuda iz stekla	198		
Računske zanimivosti	202		
Vrtec iz maha	208		
Rusi o novembru	215		
		V. Poučni in zabavni del	
		Čudna božična drevesa	4
		Božična darila	19
		Novo leto onstran velike luže	19
		Začarani pustni krofi. Zgodba v podobnicah	33
		Športni drobiž	36
		Mladi črnošolec (F. S.)	41, 66, 94, 118, 141, 165, 189, 213, 238
		Domača maškarada	53
		Nekaj športnih izrazov	62
		Junaški sen učenca Janka	63
		Krinke (za spretne roke)	65
		Zabavni velikonočni pirh (za spretne roke)	83
		Zvončkarji so izgubili mamico	103
		Dr. Ivan Lah (Gospod Doropoljski)	127
		Lutka vrhovodka (za spretne roke)	144
		Kako ravnajmo s knjigami	148
		Lopar za žoge (za spretne roke)	168
		Ali je res?	168
		Nekaj nasvetov za mlade zbiralce znamk	176
		Žive slike (za spretne roke)	190
		Kako je Cicek jездil miško	203
		»Zvonček« v letu 1939.	240
		Kotiček g. Doropoljskega	24, 47, 72, 96, 120, 143, 167, 191, 216 240
		Zastavice za brihtne glavice (tretja stran ovitka 1.—10. številke)	
		Stric Matic — s košem novic (četrti stran ovitka 1.—10. številke)	
		VI. Iz mladih peres	
		A. Pesmi	
		Prošnja božičku (Daša Turkova)	23
		Sveti večer (M. Trstenjak)	23
		Čas beži (Tihomil)	48
		Sivi orel (Vida Pezdirjeva)	48
		Za zimski god (Božidar Kokotec)	71
		Ptičje gnezdo (I. Č.)	95
		Spominčici (I. Č.)	95
		Pomladna (Samo Kovač)	95
		Pomlad (Božo Kokotec)	119
		Vrnitev (Živan Ž.)	192
		Prvi dan v šoli (Sonja Podbojeva)	192
		B. Pripovedni spisi	
		Ej, mladost ti moja! (Jože Spanring)	70
		Kaznovani nepazljivce (Stanko Vidic)	166
		Za svobodo domovine (Živko Rapè)	192

*

IV. Glasba	
Svetonočna. (Za klavir priredil Josip Pavčič)	20

Pričujoči letnik so z risbami okrasili Mirko Subic, Francè Podrekar, Ljuba Ravnikar in drugi.

ZVONČEK

◻ 1 ◻ 9 ◻ 3 ◻ 8 ◻

◦ LETNIK ◦ XXXIX ◦

V s e b i n a p r v e g a z v e z k a

	Stran
1. I. E. Rubin: Zvonček cinglja... Pesmica	1
2. Davorin Ravljen: Zelel je biti strojevodja. Ilustriral Francè Podrekar	2
3. Čudna božična drevesca	4
4. Mirko Gradnik: Jurčkov konjiček	5
5. Engelbert L. Gangl: Belokrajinski prvi december. Pesem	7
6. O novoletnem prašičku	7
7. Lojze Zupanc: ... In mir ljudem na zemlji! Ilustriral Mirko Šubic	8
8. Božična pismenca kramljajo	11
9. Ko mati potice pečejo...	12
10. Doro: Božična drevesca. Pesmica s sliko	13
11. Vinko Bitenc: Njene jaslice	14
12. Kako praznujejo božič drugod	18
13. B. V. Radoš: Minkica in Jezušček. Pesem	18
14. Božična darila	19
15. Novo leto onstran velike luže	19
16. Jubilej božične pesmi	19
17. Josip Pavčič: Svetonočna. Skladbica za klavir	20
18. Dr. Ivan Lah: O tatičku Masaryku. Pogovor s sinčkom Andrijanom	21
19. Iz mladih peres. M. Trstenjak: Sveti večer. Daša Turkova: Prošnja Božičku	23
20. Pismo gospoda Doropoljskega	24
21. Zastavice za brihtne glavice	Tretja stran ovitka
22. Stric Matic — s košem novic	Četrta stran ovitka

Na novo je opremil »Zvonček« prof. Mirko Šubic.

V prihodnji številki, ki izide 1. februarja, Vas bodo posebno zanimala čudovita izvajanja Mladega črnošolca, šaljive prigode malega poredneža Mihca Pihca in vesela pesem o Mrzlem in gorkem stricu.

„ZVONČEK“ ni namenjen samo domači mladini, ki ji je že 38 let najboljši prijatelj, zabavnik in učitelj. Vsak mesec mora njegov vabeči glas s sveto materino besedo toplo objeti tudi našo deco v sosednjih deželah, pa v Nemčiji, Franciji, Belgiji, na Nizozemskem, v Ameriki in Argentini. Tretjina slovenskih otrok živi v inozemstvu. Naše geslo je: *Mal položi dar, deci na oltar. Starši, učitelji, naročajte „ZVONČEK“ svojim otrokom! Domoljubi, podprite idealno narodno akcijo!*

Pokažite in priporočajte »Zvonček« svojim znancem! Nabirajte pridno listu novih naročnikov! Čim večji bo krog »Zvončkarjev«, tem lepša in obsežnejša bo vsebina našega lista!

»ZVONČEK« izhaja v zvezkih vsak mesec (razen julija in avgusta) in stane v naprejšnjem plačilu za vse leto 30 din, za pol leta 15 din, za tretjino leta 10 din.

Posamezni zvezki so po 3 din.

Uprava in uredništvo »Zvončka« sta v Ljubljani, Krakovski nasip 22.

Rešitev ugank, nalog itd. sprejemamo le prvih 14 dni po odpravi vsakega zvezka.

Glavni in odgovorni urednik: Dr. Pavel Karlin

List izdaja in zalaga Konzorcij »Zvončka«, ki mu načelujeta Franja dr. Tavčarjeva in Engelbert L. Gangl

Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani (predstavnik Francè Strukelj)

List s podobami za mladino

Leto 39

*

Januar 1938

*

Štev. 1

ZVONČEK CINGLJA...

*Doslej sem prebujal
slovensko pomlad
in mlade orače,
da šli so sejat.*

*Odslej bom ob meji
slovenski zvonil
in bratce, sestrice
ljubežni učil.*

*Saj dobro med vami
znan glasek je moj,
zatorej vsi zvesto,
lepo za menojl*

*Ob Dravi sanjavi
cingljaj bom: cin, cin,
kjer zvon gosposvetski
nam poje iz lin.*

*Ob Soči deroči
bo slišen moj glas,
zato vsi za mano,
vsil kot na ukaz!*

*In daleč po svetu
zvonil bom okrog,
iskal bom domove
slovenski otrok.*

*Da ena bo misel
družila ves rod,
kot sta nas učila
Ciril in Metod.*

I. E. Rubin

Želel bi biti strojevodja

Nekaj tednov sem tisto leto bil val v Vestfaliji, prečudni deželi. Hodil sem popotnik čez dan iz mesta v mesto; drugo je skoro zvezano z drugim, nikjer ni pravega presledka. Pri belem dnevu me je bilo strah visokih dimnikov in črnih šahtov, kajti takrat so bila huda leta, mnogo je bilo pomanjkanja, ta in ona slovenska rudarska družina je živela od miloščine. Na večer sem se ustavil danes tu, jutri tam.

Sprehajal sem se po ulicah. Bile so čarobno razsvetljene. Vse v rdečem, zelenem in vijoličastem. Velikanske izložbe trgovin so bile en sam otroški paradiz. Očarljivi so bili ti večeri med Miklavžem in božičem. Sleherni večer sem pozabljal na žalost tiste dobe, gledal sem mladino, ki je s prstki in nosovi rinila v šipe velikih izložb, poslušal sem njeno čebljanje in se spominjal svojih mladih dni.

Stal sem tako nekega večera pred velikansko izložbo v Gladbecku. Polno se je gnetlo otrok. Od odraslih pa je stal blizu mene družinski oče, dolgih brk, nekoliko upognjen, nasmehljanih oči, čeprav se mu je prestano trpljenje zarezalo v suhotni obraz. Ni bilo težko uginiti: naš človek, slovenski rudar. Desnico je nosil v naročju, v črni obvezi, z njim sta bila sinek kakih trinajstih let in desetletna hčerkica. Govorili so po nemško. Fantka je klical Hanzija, punčko

pa Pavlino. Ko sem jih nehote poslušal, sem hitro spoznal, da oče ne zna dobro nemško, da je pač ostal še trden Slovenec, a otroka sta že popolnoma presajena v nemško gredo.

— To si pa kupim, ati, to si pa kupim!

V izložbi je tekala po tračnicah imenitna lokomotiva. Bila je urna kakor miš in zgrajena po zgledu najnovejših nemških lokomotiv.

Atelj se je smehljajal, kakor da nima kaj pripomniti. Počasi je pa le rekel:

— Kaj bi razmetavali! Mamu vprašaj, če dovoli.

— Saj bo dovolila, ati, saj bo dovolila! — se je za bratca zavzela še sestra Pavlina. Oba otroka sta tleskala z rokami.

— Ta bo pa strojevodja! — sem po slovensko namignil očetu.

— Menda res, — je hitro pristavil, oveseljen, da čuje slovensko besedo. Otroka sta zvedavo pogledovala zdaj tujca, zdaj očeta, ki sta se znašla v tako veselem pogovoru, kakor da sta se po dolgih, dolgih letih sešla dva rodna brata. Ko sem mu povedal, da zdajle zvečer kar tako postopam po ulicah, da ogledujem večerno življenje, in ko sem ga povabil na čašo piva, da bi se lahko še kaj pogovorila, je rekel:

— Če se vam ne zdi za malo, ali ne bi stopili k nam? Tamle blizu imamo kvartir. Res, da ni kaj prida, šele čistimo za praznike, pa saj ne boste zamerili.

Rudar Matej Kranjčič me je doma predstavil svoji ženki Marjeti. Hitela je brisati prah s črne, ogojljene zofe, potem je nasula premo-

ga v štedilnik, da bi se prostrana kuhinja čimprej razgrela. Pristavila je za čaj, da mi je bilo sitno: kaj bi odjemal siromakom! No, pa smo na mah bili prijatelji. Pavlinca mi je razkazala svojo veliko punčko

Hanziju so zažarele oči, potem je nadaljeval o svojem načrtu za bodočnost:

— Da, k vojakom bom pa moral priti v Jugoslavijo. Oče pravi tako, ker smo še tja doli pristojni. No,

iz cunj, njene oblekce in imenitno opremljeno košarico. Hanzij pa je hotel sedeti tik mene na zofi, da se pogovoriva, kako je v Jugoslaviji. To se pravi: ali imamo tudi pri nas železnice, ali imamo lokomotive, ki vozijo z 90 km na uro? On hoče biti strojevodja in nič drugega. Zdaj že ve, kako bo to šlo. Še leto dni mora v šolo, potem bo bolj poprijel v skladišču velike trgovine, kjer že zdaj večkrat pomaga razvažati blago.

— Vidite, je rekel oče ponosno, — ta si že sam služi denar. Odkar je mene prizadelo, da mi je v šahtu prste stisnilo, pomaga fant držati družino pokonci. Kakšne solde pa le prinese ob sobotah domov. Pol ima zase, pol da mami. Saj ste čuli, zdaj hoče tisto lokomotivo.

potem bom pa kar tam ostal. Saj potrebujete strojevodje, ali ne?

— Seveda, seveda! — sem pritrtil. Opazil sem, kako je zadovoljno prikimal oče in kako se je tudi materi razveselil obraz. Pavljina pa je rekla: »No, potem te bomo pa vsako leto obiskali v Jugoslaviji.«

Bila je že deseta ura, ko sem se poslovil in šel spat.

— Pozdravite mi sestro, če vas kdaj pot zanese v Hostje na Dolenskem. Saj je prijazen kraj, pri Rožmanovih se pravi zdaj, odkar se je sestra poročila in grunt prevzela . . . Zbogom, srečno potujte v domače kraje!

*

Zvrstilo se je nekaj let od takrat, kratkih osem let. Božičevali smo doma v Ljubljani, toplo nam je bilo

in prijetno ob samih pripravah na sveti večer. Bilo je pozno popoldne. ko je nekdo potrkal na naša vrata. Šel sem odpret. Pred vrati je stal vitek, lep mladenič, suhoten, slabo opravljen, klobuček je sukal v zadregi v rokah.

— Oprostite, ali ste vi... da, da, saj ste pravi... ali se spominjate, da ste bili pri nas v Gladbecku?

— Lej ga! Hanzi, kajne? Kaj te je prineslo v Ljubljano?

Ko sva v naši kuhinji sedla za mizo — prav tako, kakor tistikrat v Gladbecku — mi je povedal, kako je z njim.

— To jesen sem prišel v Jugoslavijo, moral sem k vojakom. Daleč na jug so me dali. Ne rečem, saj ni bilo prehudo. Toda slaboten sem, nič ne bo z menoj, s »škartom«, kakor so mi pravili. Zdaj so me res odpustili. Poiskal bom službe... saj veste: strojevodja...

— Bomo videli, morda bo pa le šlo po sreči, — sem mu dajal upanje, čeprav sem nekoliko dvomil, da bo kdaj dosegel tako zeleni poklic.

— No, samo zavoljo te besede sem prišel k vam. Vsi so mi nevoščljivi, vsi me imajo za norca, kaj da bom slabič počenjal na lokomotivi. Kakor da bi muho postavil slonu za

vodnika, so se mi posmehovali že v Vestfaliji in pri soldatih... Zdaj pa grem — je nenadno vstal — da ne zamudim.

— Tako? Nocoj še na pot? — sem se začudil.

— Seveda, k teti se odpeljem, pisal sem ji, da pridem za praznike. Pričakujejo me. Kako se veselim, da spoznam domačijo, kjer je zrasel oče! Po praznikih se pa vrnem v Ljubljano in pobrigam za službo.

*

Božični prazniki so minili. Časniki so prinesli novice, kaj vse se je prigodilo v treh prazničnih dneh. Nesreče, nekaj tatvin, nekaj majhnih požarov. Oko mi je obstalo na poročilu o smrtni nesreči na ljubljanskem kolodvoru. Neznani mladenič je prihitel na peron. Hotel je na dolenski vlak. Ogledeval je lokomotive, več vlakov je stalo tam pripravljenih, v vse so se gnetli potniki. Zašel je na nepravi tir. Kakor da je oglušel, je preslišal svarila službujočega železničarja. Ko se je umaknil enemu vlaku, ga je pregazila velika, težka lokomotiva tržaškega brzovlaka.

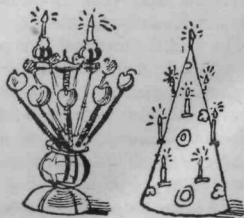
Po vojaških papirjih, ki so jih našli pri razmesarjenem, so dognali, kdo je nesrečni fant.

Bil je Hanzi.

* * *

Čudna božična drevesca

Prva švedska božična drevesca (leva slička) so bili leseni podstavki z desetimi nabodenimi jabolki in dvema svečicama. V Ameriki pa najdete božično piramido (desna slička).

JURČKOV KONJIČEK

JURČEK JE ŠEL Z MAMICO NA IZPREHOD PO MESTU IN JE VIDEL V IZLOŽBI VELIKEGA GUGALNEGA KONJA. IN KER JE VSE, KAR JE VIDEL, HOTEL TAKOJ IMETI, JE DEJAL: »MAMICA... JAZ BI RAD TEGA GUGALNEGA KONJA OD MIKLAVŽA — —«

MATI MU JE ODGOVORILA: »TO NE BO MOGOČE, JURČEK! TA JE PREVELIK; SAJ BI GA STARI SVETNIK NITI NESTI NE MOGEL!«

»PA NAJ MU GA NESE PARKELJ ALI ANGEL! NAPISAL BOM SVETEMU MIKLAVŽU PISMO!«

MATI SE JE NASMEHNILA:

»NO, ČE MISLIŠ, MU PA NAPISI! JAZ TI NE BRANIM!«

JURČEK SEVEDA SE NI ZNAL PISATI; MENIL JE, DA PIŠE, ČE DELA NA PAPIR S SVINČNIKOM RAZNE ČAČKE. IN TAKO JE SVOJE DOMNEVNO PISMO SKRBNO ZAVIL V PAPIR TER GA DAL ZA OKNO.

»NE VEM, ČE BO KAJ, JURČEK,« JE REKLA MAMA. »MIKLAVŽ NE NOSI TAKO VELIKIH STVARI, MORDA BO JEZUSČEK TAKO DOBER — —«

JURČEK PA LE NI VERJEL IN KAR NI MOGEL DOČAKATI VEČERA. MAMICA JE ŠLA VEČKRAT GLEDAT V SOSEDNJO SOBO ZA OKNO, ALI JE TAM ŽE KAJ MIKLAVŽEVIH DARIL, TODA NI JIH BILO. SLEDNJIČ PA JE IZNENADA ZAKLICALA: »JURČEK, NEKAJ ŽE VIDIM! POJDI SEM...!«

ZA OKNOM JE BILO NEKOLIKO ZAVITKOV, MED NJIMI TUDI EDEN VEČJI, MATI JE RAZVIJALA. BILE SO SMOKVE, POMARANČE, DATLJI... IN LEP LESEN KONJICEK NA KOLESCIH.

»JAZ SEM SI ZELEL GUGALNEGA KONJA, NE TAKO MAJCKENEGA, TEGA NE MARAM!« JE CEPETAL JURČEK.

»MORDA BO SE ZRASTEL!« GA JE TOLAZILA MATI.

»NIC NE BO ZRASTEL! PA TUDI, ČE BI, BO TO PREDOLGO TRAJALO, IN JAZ SEM SE HOTEL GUGATI ŽE DANES!«

»NIKAR SE NE JEZI, JURČEK! ZADOVOLJEN BODI S TEM, KAR SI DOBIL! DRUGAČE TI BO MIKLAJZ SE TEGA KONJIČKA VZEL — —«

»NAJ GA!« JE REKEL TRMASTO JURČEK. IN NIC VEČ SE NI ZMENIL ZA MALEGA LEPEGA KONJIČKA... MATI GA JE POSTAVILA V KOT MED DRUGE IGRAČE IN NI REKLA NIČESAR VEČ.

DRUGEGA JUTRA, KO SE JE JURČEK ZBUDIL, JE POGLEDAL V KOT, KAKŠEN JE PRAV ZA PRAV TISTI KONJICEK PODNEVI. TODA KONJIČKA NI BILO VEČ TAM.

»MAMICA... KJE JE KONJICEK, KI MI GA JE MIKLAJZ PRINESEL?« MATI JE ZAČUDENO POGLEDALA JURČKA.

»ALI NISI SLIŠAL PONOČI TISTEGA POKA?«

»NE... KAKŠEN POK...?«

»NO, KER SI REKEL, DA TEGA KONJIČKA NE MARAŠ, GA JE BOLELO, OŽIVEL JE, BRČNIL V VRATA, JIH ODPRL IN UŠEL! JAZ SEM GA UZRLA SELE, KO JE ŽE BEŽAL SKOZI VRATA — —«

JURČEK JE OSUPNIL. TEGA NI BIL PRIČAKOVAL... ZDAJ NIMA NE GUGALNEGA KONJA, NE TISTEGA MALEGA NA KOLESCIH. ZAMISLJENO JE HODIL IN PREUDARJAL.

»MAMICA... ALI BI SE NE DALO KAKO NAPRAVITI, DA BI SE TISTI KONJICEK VRNIL?«

»VSE ZAMAN, JURČEK! — TODA POSKUSIVA PRI JEZUŠČKU! NAPIŠIVA MU!«

IN MATI JE VZELA LEP PISEMSKI PAPIR IN ZAČELA PISATI:

»LJUBI JEZUŠČEK! OD SVETEGA MIKLAJZA SEM DOBIL LEPEGA, MAJHNEGA KONJIČKA, A GA NISEM MARAL, KER SEM HOTEL VELIKEGA GUGALNEGA. KONJICEK SE JE RAZJEZIL NAME TER JE ZBEŽAL OD NAS. ZDAJ MI JE STRAŠNO ŽAL — —«

»SEM PRAV NAPISALA, JURČEK? ALI TI JE ZARES ŽAL? SAJ VEŠ, JEZUŠČEK VE VSE — —«

»RES MI JE ŽAL...«

»TOREJ DOPISIVA TO PISMO! LJUBI JEZUŠČEK, BODI TAKO DOBER IN PRINESI MI VSAJ TISTEGA KONJIČKA, KI SEM GA DOBIL OD MIKLAJZA...« IN SPET STA DALA PISMO ZA OKNO.

KO JE DRUGO JUTRO MATI BUDILA JURČKA, JE ZAKLICALA: »JURČEK, POGLEJ — KONJICEK JE ZA OKNOM!... IN NA SEBI IMA LISTEK...«

VZELA JE LISTEK IN ČITALA: »JURČEK, BODI ZMERAJ ZADOVOLJEN S TEM, KAR DOBIŠ!«

JURČEK JE POGRABIL KONJIČKA V NAROČJE IN NITI VPRAŠAL NI VEČ, ALI MU GA JE VRNIL MIKLAJZ ALI JEZUŠČEK. SAMO DA JE IMEL KONJIČKA! SAJ MU JE BIL ZDAJ NADVSE VŠEČ!

BELOKRAJINSKI PRVI DECEMBER

*Ko je december prebudil se prvi,
v zarji nesluteni slavnostno vstal,
rojen v grobeh in v junaški krvi,
da blagoslov nam svobode bi dal,
takrat je padla zmage milina
tudi na tebe, Bela Krajina!*

*Takrat je naše vinske gorice,
loze in njive val sreče zajel,
naše je mesto in naše vasice
plamen navdušenja silno pregreel,
da smo mi vsi kot ena družina
bolj še vzljubili te, Bela Krajina!*

*Smelo mi mladi v vrste zidarjev
stopamo bistro, odločno sedaj,
nič ne bojimo se borbe viharjev,
hočemo dalje v lepote sijaj,
da nam ostaneš najdražja svojina,
naša ti ljubljena Bela Krajina!*

*Lokvica, Grabrovec, Suhor, Tri fare,
stare, čestite Metlike obraz —
konec je robstva, krivice, prevare,
došel je veliki, radostni čas:
saj je junaških borcev vrlina
dala svobodo ti, Bela Krajina!*

*Radostno naša srca igrajo,
tiha zahvalnost v njih moli in vre,
česar ni bilo, zdaj deca imajo,
pogled pogumno v daljavo nam zre:
da nam bo slavna vsa domovina,
slavna ti v njej boš, Bela Krajina!*

E. L. Gangl

○ novoletnem prašičku

Ali veste, zakaj je zviti prašičji repek spredaj ploščato stisnjen? V Rusiji je nekoč v davnih časih pridigal na Silvestrov večer zunaj na polju pobožen mož z imenom Bazilij. Ker so bili ljudje ta dan vsi zaposleni s pripravami za novoletno slavje, ni bilo nikogar, ki bi hotel svetnika poslušati. Prišle pa so k njemu živali, ki so slišale njegov mili in dobrotljivi glas. Tu je sedela miška poleg mačke in zraven nje pes, poleg psa pa je sedel zajec in na deblu zraven siva vrana. Vse živalce so bile složne, zakaj sv. Bazilij je pridigal o miru. Pobožni mož je bil s svojim govorom skoro pri koncu, ko je pritekel od nekod majhen pujssek. Hotel je tudi slišati pridigo, in ker poleg mačke in miške, poleg psa, vrane in zajca ni ho-

tel sedeti, bil je namreč sila strahopeten, je sedel prav k pridigarjevim nogam. Sicer ni prav nič razumel vsega tega, o čemer je govoril sveti mož, toda hotel je biti na vsak način poleg. Ker pa pujssek ni bil posebno brihtne glave, tudi ni zapazil, da je pridige že davno konec. Čepel je še nadalje pri svetnikovih nogah, ko je sv. Bazilij hotel že oditi. Ker pujssek svojega zvitega repka ni potegnil k sebi, je stopil svetnik nenamerno nanj in nesreča je bila tu. Pujssek je milo zacvilil »kvik«, sv. Bazilij se je pa ustrašil in odmaknil nogo, toda repek se je pokvaril in postal ploščat. Tak je ostal do današnjega dne. V Rusiji so imeli do takrat pujske za nečiste živali in so jih zaničevali. Od pridige sv. Bazilija sem pa so pričeli te živali častiti in gojiti. Smatrajo jih za srečonosne živalce in vesele znanilce novega leta, kakor štiripešno deteljico, podkev in dimnikarja.

. . . In mir ljudem na zemlji!

Med nepreglednimi, prostranimi gozdovi leži mrzlo mesto Kočevje. V tovarnah, ki silijo s svojimi očrnelimi dimniki visoko pod nebo, brne stroji, ki jim strežejo bele, zgarane roke deklet in mladih, izmučenih žená. Dan za dnem hite delavke na trdo delo v tovarno, kjer izdelujejo tkanine in blagove za bogate srečnike, same pa se raztrgane, prezeble in lačne vračajo na temne domove med kopico otrok, ki sta jim stradež in revščina nagubala mlade obraze ter jih prevlekla z bledosivo barvo. —

Podbojeva Ana, še ne štiridesletna ženska, je na dan pred božičem zgodaj vstala. Zunaj je divjala ostra in mrzla kočevska burja, ki se je trdovratno zaganjala v motne šipe in pihala skozi okenske špranje v nizko izbico, kjer je v polrazpadli bajti, ki jo je bila pred leti najela od bogatega Kočevarja, stanovala s svojima otrokoma. Zeblo jo je, toda hitela je ob slabem svitu petrolejke mesiti testo za bel kruh. Le za največje praznike v letu je mogla sebi in otrokoma privoščiti ta priboljšek, kajti Podbojevi po navadi niso pekli kruha . . . S pičlo plačo, ki jo je mati Ana prislužila v tovarni, je komaj plačevala najemnino za hišico in sproti kupovala koruzno moko za debelečne žgance, ki so njej in otrokoma bili najpogostejša hrana. Ko je zamesila testo, ga je pokrila z debelim kocem in postavila skledo s

testom na peč. — Potlej je zbudila starejšega otroka, Slavico, ki ji je bilo že trinajst let. Deklica se je cmerila, ker je bila še zaspana in ker jo je zeblo v mrzli sobi.

»Moraš vstati, Slavica,« ji je mati toplo in prizanesljivo prigovarjala. »Glej, meni se mudi na delo. Kruh je zamešen. Zakuri v peči ogenj in pripravi si vse za peko. Poprosi sosedovo Julko, ki je večča v kuhni, naj pride pogledat, kdaj bo kruh pečen, da se ti ne bo zažgal.«

To je še dejala in urno pograbilo malo kanglico, v katero si je že sinoči nadevala mrzlega fižola za kosilo v tovarni, ter odburila iz zasople izbe v mrzlo zimsko jutro. Vso dolgo pot je tekla in omahovala v visokem snegu, da je vsa prepotena in mokra še pravočasno prispela v tovarno.

Tovarniška sirena je zabrlizgala točno ob sedmih. Delo se je pričelo in številni stroji so zašklepetali svojo kovinsko pesem. Ostri železni zobje so grabili bombažasto tkivo in ga predli v dolge, umazane katunaste ponjave. Podbojeva Ana je stregla stroju in mislila na dom ter na svoja draga otroka, ki ju je ljubila in trpela za njiju.

Doma je Slavica zakurila peč in spekla kruh. Ni šla po sosedo, kakor ji je bila zjutraj svetovala skrbna mati. Sama je hotela speči božični kruh in se postaviti pred materjo, da je že večča gospodinja, ki zna še kaj drugega ko skuhati debelačne žgance. Toda nevesčiči, kakršna je še bila, se je kruh zapekel. Črna, smolnata skorja se je držala hlebca, ko ga je potegnili

la iz peči... V svojem onemoglem srdu je dekletce zajokalo od razočaranja in nejevolje.

Njenemu bratcu, Darčku, je bilo komaj deset let. Bil je suh deček z bledim obrazom in svetlimi, modrimi očmi. Sredi dopoldneva,

lo. Urno je skočil k šoji ter jo osvobodil zanke.

Takrat se je iznenada pojavil za njegovim hrbtom njegov sošolec Mihitsch. Bil je sin pošvabljenega Slovenca in ni hotel govoriti jezika, ki ga je še njegovemu očetu in

ko je imela Slavica s peko polne roke dela, se je izmuznil iz hišice in pohitel k zamrznjeni Rinži, kjer so se drli vaški otročaji ter se drsali po zledeneli rečni zmrzali. Toda on se ni niti enkrat zadržal po vabljeni drsalnici. Ne, le stal je tamkaj in opazoval živahni vrvež neugnanih vrstnikov. Vedel je, da je njegova mati težko prislužila denar za čevlje, in ni mu šlo v glavo, kako se morejo nekateri tako objestno drsati ter trgati drage čevlje.

Domov grede je ob izhojeni gazi zagledal pod zasneženim grmovjem v zanko ujeto šojo, ki se je drla z žalostnim glasom ter zaman pofotavala, da bi odletela. Usmiljenje do uboge ptice ga je vsega prevze-

njegovi materi v zibki pela slovenska mati. Mihitsch je bil najmočnejši deček v razredu. Nihče ga ni maral, ker je bil od sile surov in nasilen. Ko je opazil, da je Darček osvobodil ptico, ki se je ujela v zanko, ki jo je bil on nastavil, je spakljivo namrgodil mozoljast obraz in divje zakričal: »Tu, šmuciger Kroiner, sakaj si spustila mojega šojca, a?« Zamolkel srd je vzplamtel v njem. Navalil je na šibkega Darčka ter pričel kar na slepo udrihati po njegovem obrazu in po njegovih lepih, modrih očeh.

Ko je surovi Mihitsch izginil z zanko ter jo hitel nastavljal drugi neprevidni ptički, je ubogi Darček obždel v snegu. Svetla koža na

obrazu, posuta z drobnimi rumenkastimi pegicami, mu je drhtela v pridušenem joku, ki ga je le s težavo zadrževal. Bolj ko udarci ga je bolela psovka »Kroiner«. S težavo je vstal ter se potolčen in otekel po obrazu privlekel domov k prestrašeni sestrici. Zaril se je v materino posteljo in grenko zajokal. V mislih, ki so se mu podile po drobni glavici, se je hudoval na Mihitscha. In, obupne, neizrečene tožbe in pritožbe je v svojem onemoglem srdu in v svoji užaljenosti pošiljal k materi, ki je v mestni tovarni garala za lepšo bodočnost svojega sinka. — — —

Opoldne je bil v tovarni kratek odmor. Delavke so segle po svojih kanglicah in v naglici použile skromen, mrzel obed, ki so si ga prinesle s seboj. Podbojeva Ana je počasi jedla. Jed ji ni teknila. Bila je nemirna. Njeno materinsko srce je slutilo, da se je doma nekaj zgodilo. Še nikoli ni bila tako vznemirjena. In neprestano so ji misli uhajale domov, v skromno bajtico k zapuščenima otrokoma...

Po polurnem odmoru so stroji znova pričeli ropotati in škrabljati. Rztresena v vročem premišljevanju je Ana Podbojeva prepozno umaknila roko; in železno zobovje šklepetajočega stroja jo je zagrabilo za levico.

V bolečini, ki ji je segla prav do srca, je presunljivo zakričala. Delavke so priskočile in ustavile stroj. Iz leve roke je Podbojevi Ani brizgala kri — sredinec na roki je bil odtrgan in široka, zevajoča rana je rdela pred očmi prestrašenih delavk. Ana je omedlevala od bole-

čine. Brž so poklicali zdravnika. Obvezal ji je roko ter jo poslal domov. Dve delavki sta jo spremili, ker je bila od strahu in izgubljene krvi slaba, da so ji noge klecale v kolenih.

Otroka sta obupno zajokala, ko sta zagledala materino obvezano roko. In Slavica ni utegnila povedati, da se ji je zažgal kruh. Darček pa je z obrazom, polnim podplutb, prišel k materi in ji med nenehnim jokom zatrjeval, da njegova nezgoda ni nič v primeri z njeno nesrečo.

Tisti čas so se šumno odprla vrata nizke izbice in v sobo je planil gospodar bajtice. Razkoračil se je sredi izbe in z gnjevom v glasu hriplnil:

»No, kdaj poš pa ti mene plačati sa cimer, a? Ti si meni tolšan, jes pa rapim tenar!«

Vedela je, da laže, ker je bil bogat. Preveč nesreče se je ta dan nagnetlo v to zapuščeno in od vsega sveta pozabljeno slovensko družinico. Delavka Ana je zaplakala. In ničesar ni mogla odgovoriti nasilnemu lastniku bajtice. Res, za mesec dni je bila v zaostanku za najemnino, ker je prejšnji mesec kupila otrokoma čevlje, da sta mogla hoditi v šolo. Molče je ihtela v odejo in zavijala v krvavo ruto svojo ranjeno roko. Kaj naj bi tudi odgovorila ošabnemu tujerodcu, saj ni vedela, kdaj bo mogla spet na delo, kdaj bo njena rana zaceljena. Le eno je vedela, da stroju s pokvarjeno roko ne bo mogla več streči in da jo bo tovarnar premetil v skladišče, kamor mora vsak, ki ga je bil kdajkoli zagrabil stroj.

Da, v skladišče, kjer bo še manj zaslužila in kjer bodo prejemki ob tednu še bornejši kakor so bili doslej.

Gospodar se je obrnil, mimogrede pljunil v kot za vrata in grozeče dvignil roko: »Sa nova let pom spet prišla. Če ne pom topila ot tebe tenar, poš lahko šel is moja hiš!«

Te zadnje besede so se v težkem premišljevanju uboge Ane spremi-njalé v najodurnejše slike in ji kakor grozeč opomin plesale pred očmi. V glavi ji je bobnelo od strasne-ga premišljevanja, ki jo je navdajalo pred negotovo bodočnostjo.

Zunaj se je zmračilo. Slavica je skuhala čaj in postavila na mizo tri pločevinaste skodelice. Potlej je prinesla na mizo zapečeni hleb kruha, belega kruha, ki je bil edini pri-boljšek trem slovenskim sirotam za praznik Kristusovega rojstva. In odrezala je vsakemu kos.

Darček je prijel kos kruha v roko, se stisnil v vznožje postelje k materi ter hlastno jedel. Toda pre-den je pojedel, je od izmučenosti tega dne zasnul z načetim kruhom v roki v spanec.

Slavici kruh ni teknil. Popila je čaj. In v mraku, ki se je lovil po slabo ogreti izbi, se je pritipala do postelje, se stisnila k materi in ti-

ho vprašala: »Mama, kdaj se bo povrnil očka iz Amerike?« »Mogo-če kmalu. Pisala mu bom spet, naj za gotovo kmalu pride domov«, se je zlagala mati. Glas ji je drhtel, ko je govorila neresnico in prikri-vala otroku, ki se je očeta komaj spominjal iz svoje nežne mladosti, da je moža že pred šestimi leti ubil plaz v rudniku, daleč, daleč proč od žene in dveh nebogljenih črvi-čkov. »Moj Bog, saj je še časa do-volj, da ji razkrijem to žalost,« je v tihem premišljevanju trpela mati Ana. »Ubogi otrok, naj živi v svet-lem upanju, saj drugega itak nima v tej temni mladosti...«

Popolnoma se je znočilo. Zunaj so se oglasili božični zvonovi in razlili svojo bronasto pesem po mr-zli kočevski deželici.

Slavica je nažgala v kotu pod Križanim načeto svečico ter zape-la s tihim, srebrnim glasom:

»Slava Bogu na višavi
in mir ljudem na zemlji...«

»Da, slava Bogu na višavi,« je za pesmijo svoje nedolžne hčerke v bolečinah šepetala delavka Ana. In debele, vroče solze so ji kakor sve-tli biseri drsele po izsušenih licih, ko se je nemo vpraševala:

»... In mir ljudem na zemlji.
— — — Kdaj bo napočil, o Bog?«

Božična pisemca kramljajo . . .

Na dnu poštnega nabiralnika se je sešlo dva dni pred svetim večerom mnogo pisem, velikih, manjših in prav majhnih, na trdem, dragem pa-

pirju, pa tudi na preprostem. Nekaj jih je bilo na belem, nekaj na barva-stem. In koliko je bilo razglednic, ki so nosile voščilo za vesele božične praznike miru in zadovoljstva!

Okrog nabiralnika je bila tema, saj je že mrzel mrak legel na zemljo. Zdajci se je javil glasek v kopici pi-sem — — —

»Hej ... vi tam zgoraj — nikar se ne tlačite tako name, saj je dovolj prostora. Mene čaka dolga pot, rad bi se odpočil!«

»Kam pa potuješ in kdo te pošilja?« je vprašalo drugo pismo.

»Daleč v Bosno! Moram k vojaku! Napisala me je njegova mati. Veselila se je, da se pripelje na sveti večer, pa zdaj ne more prej ko, na novo leto. In zato mu nesem njene srčne pozdrave in sporočilo, da mu jutri speče potico in mu jo pošlje!«

»Tudi mene pošilja mati!« se je oglasilo drugo pismo. »O božiču je navada, da prihajajo otroci domov in se zbirajo na sveti večer okrog staršev ... In vendar niso vsa ta sporočila vesela — — —«

»Po čem to sodiš?«

»Pisala me je včeraj tudi neka mati, a imela je oči polne solz. Le poslušajte, kaj piše ... »Letos mi bo božič žalosten, prvič brez Mihca! Ponesem mu na grob drevesce, ki bi ga bila okrasila, ko bi bil še med nami.«

»Ah, ljudje imajo mnogo bolesti!« je vzdihnilo drugo pismo ... »Tudi mene je napisal človek, ki je mnogo pretrpel v življenju. Starček, sključen

od bolezni, reven in ubog. Nosim njegovo prošnjo za podporo! Ne vem, kako me bo sprejel tisti, ki mu pridem v roke. Toda če bi mogel jaz govoriti, bi mu rekel: Res — tale starček je bolan, strada, nima zakurjene sobe ... revež je, potreben človeške pomoči. Usmilite se ga!«

In zdajci se je oglasil od nekod iz kota droban listek.

»Mene je napisalo dekletce, a ne vem, pridem li na pravo mesto. Le pogledjte naslov: »Ljubemu Jezuščku!« In piše: »Ljubi Jezušček, vse leto sem bila pridna, prinesi mi veliko punčko z gibljivimi očmi! In če bi dobila še voziček zanjo, bi ti bila zelo hvaležna.«

»To je srčkano pisemce! Otroci sploh radi pišejo Jezuščku, toda uboga pošta ne ve, kam naj taka pisma dostavi ...«

»Morda v nebesa?« je menilo neko majhno pisemce ...

V tem trenutku je nekaj v nabiralniku zahreščalo in vsa pisma so čutila, da se nekam pogrezajo. Poštar jih je pobiral v vrečo ...

In tisto malo pisemce je še zaklicalo: »Že letimo v nebesa!« ...

Ko mati potice pečejo . . .

Mati je začela mesiti testo za potice.

»Otroci, prebirali mi boste rozine in luščili mandlje!« je dejala Janku in Metki. »Ampak rečem vama — pri tem ne smeta pojediti niti ene rozine, niti najmanjšega mandlja! Imam jih ravno za dve potici.«

»Jaz ne bom pojedla niti enega mandlja!« je obetala Metka. »In rozine tudi ne!« je dodala.

»Jaz pa še posebno ne!« je zagotavljal Janko, čeprav so vsi vedeli, kako je sladkosneden.

»Dobro ... sedita lepo k mizi, vsakemu dam kupček mandljev, da jih oluščita, potem pa bosta prebirala rozine. Mandlje dajajta na krožnik, lupine pa pustita na mizi! ...«

Kakor je rekla, tako je storila.

Otroka sta se lotila dela in škilila drug na drugega, ali morda vendarle kdo od njiju ne je ... Spočetka je bilo vse v redu in na krožniku so se kopicili beli mandlji. — Zdajci pa opazi Metka, da se Janko ne-

koliko preveč sklanja na kupček mandljev in da nekaj žveči. Kaj, ni bilo težko uganiti...«

»Mama! Janko hrusta mandlje!«

»To ni res... jaz samo gibljem z ustnicami, ker ponavljam pesmico, ki smo se jo učili v šoli...«

»Tako? vidiš, tole je dobra misel, da ne bosta ne ti, ne Metka mogla jesti mandljev! — Pojta božične pesmi, ki sta se jih učila v šoli! Recimo: „Sveta noč, blažena noč.“

Mati je sama začela peti. Otroka sta pela z njo, prebiralala mandlje in potem rozine. Janko je pel, da je vse preglušil, ampak to je delal samo zato, da bi odvrnil pozornost od sebe. Mandljev in rozin sicer ni dajal v usta, pač pa v žep suknjiča... In mislil si je, kako bo mamo in sestrico opeharil...

»Tako — smo že vse prebrali!« je veselo zaklical. »Zdaj bi šel rad malo ven, da se nekoliko preskačem!«

»Dobro... lahko greš, toda vzemi drug suknjič! Le-tega ti moram zakrpati, ker imaš raztrgan žep. Sleci ga...«

»Ampak, mama... jaz... no... ko pridem domov...« je jecljal Janko v strašni zadregi.

»I ne, takoj zdajle. Dokler se potici ne spečeta, bom imela nekoliko časa, pozneje ne bom utegnila šivati... Torej sleci, sleci, brž!...«

Ker pa se mu ni hotelo, ga je prijela za rokav ter mu slekla suknjič.

Pri tem so se usuli mandlji iz žepa na tla...

»Ej, ej... lejmo, lejmo! Zato nisi hotel sleči suknjiča! — Vidiš... vsaka grdobija se izkaže!«

Janko je zardel od sramu, bil je rdeč kakor rak. Videl je, da je grdo, takole varati mater. Razjokal se je, prosil mater, naj mu oprostí sladkosnednost in nepoštenost, ter obljubil, da ne bo tega nikoli več storil.

BOŽIČNA DREVESCA

*Strehe je pobelil
prvi, sipki sneg
in na našem trgu
gozd je zrastel jelk in smrek.*

*Janko, Igor, Metka
in cel kup otrok
vsak dan se sprehaja
po gozdiču naokrog.*

*Igor rad bi jelko,
majhno, nežnih vej,
Janko pa visoko,
da bo več slaščic na njej.*

*Metka — ta je skromna,
ne izbira nič,
gleda le, se čudi:
»Lepi, krasni moj gozdič!«*

*Kara bratca Janka:
»Sladkosnedež ti!
Naj, katero hoče,
Jezušček nam okrasí!«*

Doro

Njene jaslice

Božična zgodba iz Korotana

V prostranih gozdovih pod Peco je drvaril in ogljaril Matej Čelesnik, od življenja, trdega dela težko preizkušeni mož, a kremenit značaj, ki ni nikoli pozabil, da ga je zibala slovenska mati.

Bil je že blizu petdesetleten samotar, ko se je oženil s Pavlačevo Jozo iz vasi.

Boljše, razumnejše žene bi si Čelesnik ne mogel dobiti. Bila je z možem enih misli, navajena le domačih šeg, predvsem pa domačega jezika.

V tem duhu sta zakonca tudi vzgojila svojo hčerko Lenco. Dokler Lenca ni hodila v šolo, je bila vsa njuna, pravi sončni žarek v temni samoti gozda.

Ko pa so prišla leta šole, so se v družino oglarjevo pričele krasti sence in so z grabežljivimi prsti segale po sreči.

Sprva je Lenca nekam zamišljena prihajala iz šole, pozneje pa včasih celo objokana.

Ko jo je mati nekoč vprašala, zakaj je tako tiha, je Lenca odgovorila:

»Pravijo v šoli, da ne znam govoriti tako kakor drugi.«

»Kdo pravi to?«

»Gospod učitelj in tudi Štacunarjeva Ema mi je že rekla.«

Mater je zabolelo v duši.

»To ti pravijo? Naj pravijo, Lenca, ti pa ostani zvesta svoji materi. Ali boš?«

»Bom«, je odgovorila Lenca, čeprav ni razumela, kaj mati misli.

In tako je šlo dalje.

Polagoma se je Lenca privadila šole, učitelja, sošolk, in ko je obiskovala četrti razred, se je za silo že lahko pogovorila s Štacunarjevo Emo.

Nekega dne tik pred Božičem pa Lenca ni bilo iz šole domov.

Roditelja je pričelo skrbeti in ko otroka le še ni bilo od nikoder, je dejala žena možu:

»Pojdi Lenci nasproti, saj otrok še lahko zaide. Zjutraj sem ji dala denar za pastirčke, poglej pri Štacunarju, nemara se je zadržala tam.«

S težkim srcem se je napatil Čelesnik v vas. Snega ni bilo veliko, ozka pot, ki je peljala po gozdu, je bila docela kopna, a blatna in razmočena. Čelesnik je šel naravnost k trgovcu.

»Ali je bila naša Lenca kaj pri vas?« je hlastno vprašal, ko je odprl vrata.

Štacunar, majhen, rejen možiček s črnimi, pristriženimi brki, je z lokavim nasmeškom premeril Čelesnika.

»Vaša punčka? Mislim, da je bila. Nekaj je hotela kupiti, pa je nismo razumeli, kaj hoče.«

Čelesnika so užgale besede, kakor bi ga bil poparil s kropom.

»Niste je razumeli?« je ogorčeno dejal. »Pastirčke, tiste papirnate tam, bi bila rada kupila...«

Štacunar, ki se je včasih pisal za Ivana Rebernika, a se je pozneje prekrstil v Hansa Reppernigga, je mirno zanosljal:

»A tako? Škoda — pa naj pride drugič.«

Čelesnik se je komaj premagal, da ni trgovcu zabrusil v obraz besede, ki bi se mu bila v resnici prilegla. Voščil je samo na kratko lahko noč in odšel.

Zunaj ga je znova objela skrb za hčerko.

Kaj je z otrokom, kje je? Kaj pa, če je dekle v gozdu res zašlo, ali se mu je pripetilo kaj hudega?

Z mislimi je rasla tesnoba v oglarjevem srcu. Zle slutnje so mu podžigale korak, da je kar naenkrat premeril vas.

Ustavil se je pred gostilno in stopil noter, da bi se pokrepčal s kozarcem vina.

Gostilničar, star znanec in dober rojak njegov, ga je prijazno nagovoril.

»Kaj pa je tebe prineslo danes, Matej, saj se zelo redko oglasiš pri nas. Pa nekam ves prepaden si videti?«

»Dro, Lenco iščem. Otrok bi bil moral priti do kosila iz šole, pa ga ni bilo.«

Gostilničar je pomislil.

»Ti, meni se pa zdi, da sem videl dekliča na vozu dveh sejmarjev, ki sta se peljala v mesto na božični sejem. Moški in ženska sta kar na vozu nekaj malega prigriznila in popila šilce žganja, dekletce pa je sedelo zadaj. Nisem porajtal, čigavo da je, to pa vem, da je imelo ruto na glavi, okrog sebe pa ženski plet...«

»Prav Lenca je bila, je trpko pridrtil Čelešnik. »A počemu neki bi se bila podala v mesto?«

Plačal je in naglo odšel.

Nekoliko potolažen in prepričan, da Lenco gotovo najde, se je Čelešnik odločil in se kar peš napotil v mesto, dobro uro hoda oddaljeno od vasi.

Tiho, počasi je pričel naletavati sneg...

*

Lenca je hodila po trgu med stojnicami. Nekateri sejmarji so jih šele postavljali, na drugih pa je bila že razložena najrazličnejša roba za božič.

Lenca se je ustavila pred stojnico, kjer so čez palice visele papirnate pole s pastirčki.

Stara ženica, vsa povita v debel kožuh, z velikimi, klobučevinastimi čevlji na nogah, je stala za stojnico.

»Kaj boš kupila, mala?« je nagovorila Lenco. Lenca se je razveselila domače besede. Saj je že tu pa tam povprašala, pa nikjer je niso hoteli razumeti.

Tudi Štacunar v vasi je ni razumel, ona pa ni znala povedati drugače.

»Pastirčke kupi!« ji je naročila mati, ko ji je dala denar.

Bog ve, ali je beseda »pastirčki« res že tako zastarela, da nobeden ne ve, kaj pomeni? Ali pa je govorica drugačna kakor je bila včasih? Nemara bo res tako, zakaj dandanašnji ljudje ne obrajtajo zastarelih stvari in hočejo zmeraj kaj novega. Ampak vaški trgovci bi Lenco vseeno lahko razumel.

Saj je pravil očka, da je Štacunar včasih, pred leti, prav rad govoril z domačimi ljudmi po domače.

Kaj neki ga je prijelo, da se je tako izpremenil?

Njegova hči Ema, ki hodi v isti razred kakor Lenca, pa celo pravi, da je domača govorica kmetavzarska in da ona ne bo nikoli tako govorila.

Kaj je hotela Lenca, ko ni dobila pastirčkov? Odločila se je, da pojde v mesto ponje, ker mora na vsak način izpolniti to, kar ji je mamica naročila. In jutri ne bo več šole, ker se začno božične počitnice.

Oh, kako se že Lenca veseli, ko bosta z mamico pastirčke izrezovali.

Saj do mesta ni tako daleč, le pot je slaba. Kakor nalašč je tedaj privozil skozi vas kmečki voz, namenjen v mesto.

Lenca je poprosila, če sme pristesti.

Voznik je res ustavil in Lenca se je skobacala zadaj na voz.

Nekoliko jo je pač zeblo in ko je v mestu zlezla z voza, je imela noge vse trde in roke premrte.

Pa kaj tisto! Samo da dobi pastirčke, vse drugo, težave, pot in mraz, vse to bo pozabljeno. In še to se je Lenca zgovorila z voznikom, da se bo smela tudi nazaj peljati.

»Lahko se boš«, je prijazno odvrnila ženska, ki je sedela poleg voznika. »Midva samo razloživa blago, jaz ostanem v mestu, on pa se vrne z vozom domov. Kar tamle na oglu počakaj, čez eno uro se boš spet lahko peljala.«

Lenca je bila nadvse zadovoljna.

Ko je hodila sem in tja po božičnem sejmu, se je nekoliko ogrela, toda še zmeraj jo je mrazilo.

In lačna je postajala čedalje bolj. Rada bi si kupila kruha, pa se je bala, da bi ji zmanjkalo za pastirčke.

Dolgo pa se tudi ni smela muditi, ker voznik gotovo ne bo čakal.

Kar brž mora kupiti pastirčke, potem pa tja — kje je že tisto mesto, kjer mora počakati voznika?

Lenca se je ozrla. Aha, že vel! Tam pod svetilko, ravno na oglu one visoke hiše.

»Pastirčke bi rada kupila«, je odgovorila Lenca ženici za stojnico. »Koliko pa stanejo?«

»Pastirčke? Dro, dro«, je zamrljala ženica.

»Zate bodo poceni, ker si tako lepo povedala. Joj, saj bi bila kmalu že sama pozabila na to besedo. Saj pravim, vero spreminjajo po svetu, jezike spreminjajo, še Boga bi spreminili, če bi ga mogli.«

Medtem je zgovorna sejmarica razgrnila pred Lenco pole s pastirčki.

Lenca je izbrala nekaj pol, jih lepo spravila v šolsko torbico, placala, pozdravila in odšla.

Še o pravem času je prispela na dogovorjeni kraj. Voznik je pravkar hotel pognati, ko je Lenca pri-tekla tja. Sedla je na voz in se zavila v odejo, ki ji jo je ponudil voznik.

Goste snežinke so Lenci kmalu pobelile naročje...

*

V istem času, ko je oddrdral voz z Lenco iz mesta, je prispel po drugi ulici v mesto oče, da poišče Lenco.

Nekaj časa je z zaskrbljenim obrazom hodil po božičnem trgu med stojnicami, če bi jo kje zagledal.

Slednjič je stopil k stojnici, kjer je debela ženska razpostavljala blago po deskah.

»Gospa, ali ste mogoče kaj videli majhno dekletce, ki se je popoldne pripeljalo z nekim sejmarjem?«

Ženska ga je začudeno pogledala.

»Dro, dro,« je potrdila, »pa ravno na pravem mestu ste vprašali. Z nama, z menoj in mojim možem se je pripeljalo dekle.«

Žarek veselja je zasijal v oglarjevem obrazu.

»A kje je, kje?« je kar planil z vprašanjem in zgrabil sejmarico za roko.

»Oh, ne delajte si nikakšnih brig iz tega. Deklič bo že kmalu doma. Pred dobro uro sta se odpeljala z mojim možem proti domu.«

Čelesnikov obraz je spet prepre-gla temna skrb.

»Ubogi, nespametni otrok!« je vzdihnil. »Saj bo revica zašla v gozdu in zdaj še celo, ko se že noči...«

»Vi ste oče, kajne?« se je pozanimala sejmarica.

»Da, oče.«

»Zdelo se mi je, da dekletce ni iz mesta. O nekih pastirčkih je pravila. Ali ste...«

»Torej hvala lepa, gospa. Mudi se mi, moram kar brž nazaj, da otroka dohitim...«

In Čelesnik je že hitel po ulici nazaj. Ves izmučen je bil že od skrbi, od poti, pa mu ni kazalo drugega, kakor znova premeriti več ko uro dolgo pot.

Toda za svojega otroka bi storil vse, vse...

*

Mesečna noč se je zgrinjala nad sveže pobeljenim gozdom.

Lenca je nekaj časa precej korajžno hodila po znani poti proti domu, čeprav si skoraj ni upala dihati, ko je tu pa tam zdrknil sneg z vej.

Toda kmalu je postala trudna, neskončno trudna. Kolena so ji klecala, tresla se je od mraza in se komaj še premikala dalje. Najrajši bi legla in zaspala, če bi je ne bilo strah.

Nenadno jo je obšla čudna želja.

— Tu blizu, pod Peco, je premišljevala, domuje kralj Matjaž. Kaj, če bi šla k njemu, ko sem že tako blizu? Odpočila bi se, naspala, jutri pa domov. Oh, to bi poslušala očka in mamica, ko bi jima pravila o kralju Matjažu! —

Čedalje bolj so se ji zapletale misli, blodna želja jo je prevzela tako, da je res zavila s poti na desno, po goličavi, kjer je ležal debel sneg.

Do gležnjev se je Lenci udiralo, ko je bredla dalje. Čez nekaj trenutkov pa se je le še vrtela v krogu na enem in istem mestu; slednjič je omagala, počenila in — legla v sneg. Prijetna toplota jo je prevzela, pred očmi se ji je prikazala prekrasna dvorana pri kralju Matjažu.

Lenca je vsa prevzeta vzkliknila:

— Kralj Matjaž, pomagaj nam! —

Kralj Matjaž je z dolgo belo brado sedel za mizo na zlatem prestolu in se Lenci nasmehnil.

— Ko bo prišel čas, bom pomagal. Na, Lenca, vzemi za spomin te-le pastirčke. Zlati so in kar je največ vredno — živi! Takih jaslíc, kakor ti, ne bo imel noben drug otrok! —

In Lenca je gledala, kako drug za drugim prihajajo proti nji majhni pastirčki, vsi v revnih, toda z zlatom obrobjenih oblekah. Lenca jih je stregla z rokami in jih dajala v predpasnik.

Naenkrat pa je procesija pastirčkov prenehala, kralj Matjaž je izginil, izginilo je vse...

Dekletce je objel spokojen sen.

»Lenca, moj ubogi otrok!« je zajokal Čelesnik in se sklonil nad hčerko, ki je negibna ležala v snegu, s šolsko torbico v roki.

Hitel je ves čas, kolikor so mu dopuščale moči, da bi dohitel Lenco. Ko je zagledal v snegu sledove omahujočih korakov, je skoraj ponorel od bolesti. Hitel je po sledovih, da mu je pot curkoma lil s čela in je še pravi čas prispel. Lenca je bila že vsa odrevenela in na pol nezavestna, ko jo je oče dvignil in odnesel v naročju domov...

*

Drugi dan Lenca ni izrezovala pastirčkov, kakor si je bila tako želela, pač pa je gledala, kako jih izrezuje mati ob njeni postelji.

A na sveti večer je bila Lenca že popolnoma zdrava.

Imela je svoje jaslíce. Bile so vse lepše kakor po navadi, saj je plaval nad njimi blagoslov samega kralja Matjaža.

Kako praznujejo božič drugod

Ogledati si hočemo, kako druge dežele praznujejo božične praznike, povsod na svetu namreč nimajo jaslic in božičnih drevesc, kakor pri nas. V Parizu vidimo žarko razsvetljena in okrašena božična drevesca v izložbah velikih trgovin, posamezne družine v Franciji pa tega običaja ne poznajo. Tam prinese »Père Noël« (oče božič) pridnim otrokom darila v božični noči; otroci jih najdejo zjutraj v svojih nogavicah, ki so jih bili prejšnji večer položili pred sobna vrata.

V Rimu in v Italiji sploh imajo sicer jaslice, toda božično drevesce tam splošno še ni vpeljano. Darila dobe otroci na dan sv. Treh kraljev. Tako imenovana »befana«, ki je mišljena kot dobrosrčna stara ženica, pride v noči od 5. na 6. januar skozi dimnik in natosi igračk in sladkarij v nogavice, ki so jih otroci zvečer obesili pri peči ali ognjišču.

Tudi v Londonu najdejo otroci darila prvi božični dan v nogavicah. Večje stvari pa položi božiček kar pod posteljo. Zvečer pa režejo povsod, pri bogatih in revnih, slavnostni božični kolač. Pri vmešavanju kolača pomaga

tudi londonski veliki župan. Ta kolač pripravljajo v tako veliki skledi, da bi lahko imelo v njej prostora več ljudi. Ko je pečen, ga razdele med londonske reveže.

V Bukarešti, glavnem mestu Romunije, otroci ne poznajo božička, pa tudi božičnega drevesca ne. Dobijo pa ravno tako darila in si jih lahko sami izberejo v velikih božičnih trgovinah.

V Kopenhagnu, prestolnici Danske, poznajo pač božično drevesce, toda namesto Jezuščka ali božička nosi darila škrat, ki obdaruje mladino in odrasle. Dva izrazita danska božična običaja so snopi žita v izložbah in s smrečjem okrašene ceste in ulice. Snopi klasja vsebujejo oves, rž in pšenico, ki so namenjeni po božičnih praznikih za hrano ptičkom.

Oslo, glavno mesto Norveške, praznuje o božiču slavo »julklap«, ki traja do Silvestrove noči. Darila so tudi tam običajna in tudi božične slavnostne pojedine. Tako imenovane »julegröd«, ki je neke vrste kolač, ne manjka v nobeni hiši. Zvečer pa prižgo božične ognje na odprtih ognjiščih ali na prostem.

Kakor vidite, praznuje vsaka dežela božične praznike na poseben, njej lasten način, toda praznuje se ta najlepši praznik prav povsod po širnem svetu.

MINKICA IN JEZUŠČEK

*Rdeče, rumene lučke gorijo,
pastirčki navzdol po bregu hitijo,
v staji na slami Dete leži —
droben obrazek, modre oči ...*

»Ali te zebe?« Minkica de
s skrbnim obrazom in sklene roke.
»Le nič ne jokaj, nič se ne boj,
saj bomo zakurili nocoj.

*Če pa nemara bolj ti je všeč,
Jezušček, pojdi z menoj za peč,
tam bova ves večer prekramljala,
jedla potico in zraven dremala ...*

Revček si, Jezušček, kakor sem jaz,
pa si, kajne, zadovoljen pri nas?
Očka naš pravi, da revni ljudje
dobro razumejo revnih srce ...

*Gledaš me, smeješ se — jaz pa povem
nekaj ti, Jezušček. Ali ti smem?
Prosim, prinesi medvedka mi, žogo
in še kaj drugega mnogo, mnogo ...!*

B. V. Radoš

Božična darila

Z izrezovalno žagico lahko napravite svojim bratcem in sestricam prav lepa božična darila: značke za knjige. Izdelava tega praktičnega in lepega darilca ne zahteva nobene velike spretnosti in vztrajnosti, pa tudi ne posebnih stroškov, zato jo bo lahko opravil vsak izmed vas. Potrebujete le izrezovalno žagico in nekaj lesa. Zadostujejo majhni koščki deščice iz vezanih plošč, ki naj bodo debeli približno 5 mm in veliki 25 cm × 3 cm. Po vašem lastnem preudarku in slikarskem talentu narišite na deščice različne like, cvetlice ali živalce, sadreže itd. in jih nato izžagajte. Risbe napravite tudi lahko večje, toda čim manjše so, tem bolje služijo svojemu namenu. Na gornjem koncu napravimo v izžagano deščico drobno luknjico. Ko ste do sèm gotovi, pa jih z barvami ali barvastimi svinčniki lepo in pestro poslikajte. Skozi luknjico potegnite primeren ozek trak — in znak za knjigo je gotov. Znak nam služi za to, da vemo, do kam smo knjigo že prečitali.

Jubilej božične pesmi

Dne 25. novembra l. 1787. je bil rojen Frančišek Ksaverij Gruber, skladatelj najlepše božične pesmice »Sveta noč, blažena noč«, ki se v božičnem času, pa še posebno na sveti večer, prepeva po vsem svetu.

Ganljivo lepa melodija o sveti in blaženi noči je postala narodna pesem in lastnina skoro vseh narodov na zemlji. Letos smo praznovali 150 let-

nico rojstva tega skladatelja. F. Ks. Gruber je bil rojen v nekem majhnem mestecu na Tirolskem. Bil je učitelj in organist ter prijatelj vaškega župnika Jožefa Mohra iz sosednje vasi. Nekega dne pred božičem l. 1818. je prišel župnik h Gruberju in mu pomolil listek z besedami: »Poglej, tole mi je danes padlo v glavo!« Besede, ki jih je Gruber čital, pozna vsak izmed vas, bile so besedilo božične pesmice. Tudi Gruber je bil od čudovitega in preprostega nastrojenja te pesmi ganjen. Takoj je sedel za klavir in po kratkem preludiranju napisal preprosto melodijo, ki jo danes prepevajo nešteti milijoni ljudi in ki vedno seže globoko v naša srca, posebno na sveti večer.

Pri polnočnici sta oba prijatelja zapela svojim župljanom novo pesem. Ker so bile orgle v cerkvi pokvarjene, sta se zadovoljila s spremljevanjem na kitaro. Vtis je bil nepopisen in iz majhne vasi se je pesmica razširila preko vse Avstrije in Nemčije in je napravila, prevedena v tuje jezike, pot preko vse naše zemlje.

Novo leto onstran velike luže

Novo leto praznujejo v Ameriki z ohodi, pri katerih vodijo v sprevodu veličanske živalske balone, ki so napolnjeni s helijevim plinom. Na sliki vidite ogromnega zmaja v obliki kobilice; pod njim pa gruče razposajenih otrok.

Klavir

Zelo nežno
5 2 4 1 2 5

pp

Desnica oklavno višje

Z opritim pedalom

Za klavir priredil Josip Pavčič

Dr. Ivan Lah

O tatičku Masaryku

Pogovor s sinčkom Andrijanom

- »Kdo je to?«
 »T. G. Masaryk.«
 »Ali je velik?«
 »Velik. Tudi ti boš nekoč velik, Andrijan. Zdaj si še majhen. Koliko si star, Andrijan?«
 »Tri leta.«
 »Tri leta! Nekoč pa boš star več in boš velik.«
 Andrijan steguje roke, vzpenja se na stol.
 »Tako velik.«
 »Da, tako velik. Takrat boš imel mnogo knjig, kakor tata.«
 Andrijan gleda knjige v knjižni omari.
 »In takrat boš vedel, kdo je bil Masaryk.«
 »Masaryk...«
 Andrijan gleda lepo knjigo, ki mu jo je Miklavž prinesel iz daljne Prage.
 »A to je Masaryk? Kaj pa dela?«
 »Z otroki se igra.«
 »Kje pa?«
 »Daleč, daleč na češkem. Tam je grad Lany. Tam je živel Masaryk.«
 »Kaj več ne živi?«
 »Ne. Umril je. Vidiš, tu je njegova zadnja slika.«
 Andrijan gleda in misli.
 Slišal je že o mamiči, ki je umrla. Tudi zajček je umrl in so ga štirje vrani pokopali. Nesli so ga na pokopališče.
 »Kje pa je pokopališče?«
 »Tam zadaj, za gradom. Tam so ga pokopali.«

Tatiček Masaryk - prijatelj mlad.ne

- Andrijan misli in gleda.
 »In otroci so ostali revčki sami.«
 Tako je slišal o otrocih, ki jim je umrl oče.
 »Da. Zelo radi so ga imeli. Rekli so mu tatiček.«
 »Tatiček.«
 Andrijanu ugaja ta beseda.
 »Tatiček«, ponavlja. »Tatiček. Kdo pa je bil tatiček?«
 »Tatiček je bil nekoč majhen kakor ti. Pomisli: med drevjem je bil grad in pod gradom je bila pristava; to je hiša za posle in delavce. Tam je rasel deček, ki je bil tak kakor ti. In mama ga je zelo rada imela, ker je bil priden. Oče pa je bil kočijaž, ki je vozil v kočiji grajsko gospodo. Temu dečku je bilo ime Tomaž.«
 »Tomaž.«
 »Da. Tomaž. Tomažek so mu rekli. Potem pa je vzrastel, da je bil že skoraj velik.«
 »A takole?«

»Da, tako velik. Ko je človek velik, mora iti v šolo. Tudi on je šel, Andrijan, in se je pridno učil.«

»Jaz se bom tudi.«

»Je že prav. Potem pa je šel k vašemu kovaču in je rekel, da bo tudi on kovač. Saj si videl sliko, kako kovač železo razbija?«

»Bunkati, bunkati.«

»Da. Oj kovač, kovač, kovač, neugnani razbijač, nakovalo razdejal, kje bo pa sedaj koval!

Pa je prišel mimo učitelj in je rekel: 'Tomažek, pojdi z menoj, učil se boš za učitelja.' In Tomažek je šel z njim in je postal učitelj. Otroke je učil a b c. In na koru v cerkvi je igral na orgle. Kakor si slišal v nedeljo, ko si bil pri maši. Pa je rekel: 'Učil se bom latinsko...'. Pomisli, Andrijan, latinsko. Kdor hoče biti učen, mora znati latinsko. In se je učil. Potem je šel v gimnazijo. To je velika šola, kamor hodi naša Mila. Tam je študiral. Osem razredov ima gimnazija, vse je študiral in preštudiral. Potem je šel na visoke šole in postal profesor.

Profesorji so učeni ljudje. Tudi on je bil učen. Že od mladih let je zbiral knjige in prebiral. Imel jih je mnogo tisoč. Zato so hodili k njemu v šolo drugi, ki so se hoteli kaj dobrega naučiti. Učil je v Pragi na češkem. Praga je veliko in slavno mesto. Imela je že takrat pol milijona prebivalcev. Vanjo so prihajali učenci iz vseh dežel. In vsi so hodili v šolo k Masaryku. Tudi tvoj tata je takrat prišel v Prago. Hodil je vsak dan v šolo in najraje je hodil k Masaryku. On nas je učil, kako moramo biti dobri in poštenj. Da moramo ljubiti svoj narod in domovino. Da moramo zanjo živeti in delati. Da pa se ne smemo bahati pred drugimi. Vedno moramo biti strogi proti sebi in vzgojiti sami sebe v trezne, resne in plemenite ljudi! Ne smemo lagati ne sebi, ne drugim. Vedno in povsod se moramo boriti za resnico in pravico. Če bomo tako delali in živeli, bomo najbolj služili svojemu narodu in koristili svoji domovini. Tudi če je domovina nesrečna in nesvobodna, jo moremo osrečiti in osvoboditi le s takim delom, ki je njej v čast in ponos. Po tem delu nas spozna svet.«

Andrijan ne posluša več. Ogleduje si slike, ki ga najbolj zanimajo. Posebno vojaki. Tudi tata je skoraj pozabil na Andrijana. Spomnil se je na Prago in tista lepa mlada leta. In zdaj pripoveduje prav za prav sam sebi svoje spomine.

Ob šumeči reki Vltavi so posedali dijaki in gledali na kraljevske dvore na Hradčanih, kjer so včasih vladali češki kralji. Ponosno se je svetila zelena streha nad kapelo sv. Vavla, patrona zemlje češke. In ob njej se je dvigala dvostolpa cerkev sv. Vida. Že tri sto let so jo gradili, pa še ni bila gotova. Čez Vltavo se je vzpenjal na kamenitih obokih most kralja Karla, očeta domovine. Šest sto let je že star! Kaj vse je videl in doživel! Tam na oni strani mostu so stare hiše in šole. Tam se zbirajo učenci, ki hočejo poslušati Masaryka (kajti na visoki šoli je svoboda in učenci si sami izbirajo svoje profesorje). Tam so včasih prebinali češki plemiči, zdaj so tam šole. Da, vse, kar je našega, moramo ljubiti, najbolj pa može, ki so se borili za resnico. Mnogi so trpeli zaradi nje — mi moramo poznati njih delo in nauke. Vsi so ljubili svoj narod, a najbolj one delovne kmečke in trške ljudi, ki so bili najbolj pomoči potrebni. Mi vsi moramo služiti ljudstvu.

Tako je učil Masaryk mladino. Mnogo njegovih učencev je odhajalo iz Prage domov in so nosili njegove nauke s seboj. Tako je njegovo ime zaslovelo povsod, tudi pri nas.

Takrat naša domovina še ni bila svobodna. Zato so delali vsi njegovi učenci na to, da bi jo osvobodili. Toda Nemci so hoteli vladati povsod: v Pragi, na češkem in pri nas na Koroškem, v Ljubljani in v Trstu. Zato so sovražili Srbe, ki so nas hoteli osvoboditi. Pripravljali so se na vojno in najprej hoteli uničiti Srbijo. Tako je nastala svetovna vojna. Takrat je profesor Masaryk odšel iz Prage v Švico in od tam v Pariz in London, da nam je pridobil zavaznikov in prijateljev, ki so se borili z Nemci za naše osvobojenje. Iz Londona je odšel v Rusijo in v Ameriko, da je pripravil vrnitev češkim in našim vojakom, ki so se borili za nas.

V Ameriki je takrat vladal predsednik Wilson, Masarykov prijatelj,

ki je zahteval, da morajo biti vsi narodi svobodni in da morajo dobiti vsak svojo državo. Zato so zahtevali Čehi in Slovaki svojo državo Češkoslovaško republiko, Srbi, Hrvati in Slovenci pa svojo svobodno državo — Jugoslavijo. Tako smo se osvobodili in ujedinili. Predsednik češkoslovaške republike je postal Masaryk, ki je bil velik prijatelj našega kralja Aleksandra. Lepa slavnost je bila v Pragi, ko se je pred božičem l. 1918. vračal predsednik Masaryk v svojo osvobojeno domovino. Spremljali so ga vojniki legionarji in Sokoli. Srečno je vladal svoji državi do pozne starosti, ko je odšel na oddih v Lane. Bil nam je vedno zvest zaveznik. Ljubili in spoštovali so ga vsi državljani kot svojega tatička, cenili in uvaževali so ga vsi narodi sveta. Tako je umrl slavljen in češčen povsod in na njegov pogreb v Pragi so prišli zastopniki vseh narodov in držav. Med prvimi so bili naši državniki in Sokoli. Na topovskem vozu so ga peljali trije pari konj s praškega gradu, kjer so se tri dni in tri noči neprestano vrstili

stotisoči ljudi, ki so ga prišli kropiti. Na kolodvoru mu je češkoslovaška vojska izkazala zadnjo čast. Vsa Praga je bila odeta v črno; več ko milijon ljudi je stalo po ulicah, kjer se je pomikal sprevod, ki je bil dolg sedem kilometrov.

Pogled na Hradčane v Pragi

Vlak je odpeljal krsto v Lane, kjer si je želel biti prezident Masaryk pokopan poleg svoje žene Šarlote...

Andrijan se je bil medtem popolnoma zagledal v svoje slike. Premlad je še, da bi razumel vse to. Tudi vi gledate le od daleč na ime, ki ga je poznal vsak češkoslovaški otrok.

»Tatiček!«

Da, dober vladar je gospodar svoje domovine in oče svojemu narodu. Zato so srečni narodi, ki jim vladajo domači vladarji. Gorje narodom, ki jim vladajo tuji kralji in cesarji.

Vse to boste razumeli šele, ko boste spoznali zgodovino svojega naroda in svojo lastno zemljo. »To je naša prva dolžnost«, tako nas je učil Masaryk.

Zapišimo si njegov nauk v srce!

Masarykova rojstna hiša v Hodoninu na Moravskem

Iz mladih peres •

PROŠNJA BOŽIČKU

Ko boš zapuščal svetla nebesa,
polno sladkosti si v malho nabaši,
pisane svinčnike, zvezke, peresa,
potlej pa brž konjiča zajaši
in se oglasi pri Turkovi Daši!

SVETI VEČER

Pri jaslicah v kotu
lučka gori,
na mizi božično
drevesce stoji.

V sreči blesteči
misel mi roma
k deci, ki nima
toplega doma...

M. Trstenjak

Dragi moji otroci,

no, sedaj ste pa prečitali naš božični »Zvonček« in prav gotovo Vam je bil všeč. Iskreno ste se zabavali z njim in marsičesa zanimivega in koristnega ste se naučili. Le te zadnje slike ne razumete popolnoma. Jo Vam bom pa jaz razložil.

Znamke, ki so nalepljene na njej, menda itak vsi poznate. Razen jugoslovanske so vse od daleč priromale na mojo pisalno mizo: iz Avstrije, Italije in Madžarske, naših sosed, pa iz Francije, Nemčije, Belgije, Nizozemske in preko velike slane luže iz daljnih Združenih držav ameriških in iz Argentinije. Povsod v teh deželah živi slovenska mladina, ki je z radostnim srcem pozdravila naš list in mu je hvaležna za božični pozdrav. In prav tej mladini, našim mladim izseljenčkom, je namenjena ta stran »Zvončka«, ki jo boste takoj spoznali po gorenji sliki.

Na tem mestu bom vsak mesec priobčeval pisma »Zvončkovih« čitateljev in prijateljev z domače zemlje in iz vseh krajev sveta, kjer še deca razume in govori naš slovenski jezik in bi v mili materinščini rada povedala mladim tovarišem med Triglavom. Dravo in Kolpo, kako živi, kako se šola in kako večkrat misli na daljno domovino, iz katere sta se dobri očka in skrbna mamica morala izseliti, da sta poiskala vsakdanji kruhek za svoje malčke.

Torej — velja! Otroci, brž pero v roke, pa kaj lepega mi napišite, da bo moj kotichek vedno prav do vrha poln zanimivih novic in lepih pozdravov in da se bomo zdaj, ko imamo »Zvonček«, bolje spoznali med seboj in bolj pristrčno povezali kakor doslej!

Zdaj Vam pa želim vsem skupaj prav lepe božične praznike in srečno, zdravo novo leto!

Vaš stari prijatelj

gospod Doropoljski

* * *

Moj naslov je: Gospod Doropoljski v uredništvu »Zvončka«, Ljubljana, Krakovski nasip št. 22.

Zastavice za brihtne glavice •

BOŽIČNO DREVESECE

Kdor najde začetek in potem pravilno išče dalje, prav lahko prečita napis, ki ga tvorijo lučce na tem zagonetnem božičnem drevescu.

STOPNICE

- A predlog.
 AA zaimek,
 AAA žensko ime,
 CČDD sorodnica,
 EEEEE vzor,
 EEEEGI slovenski pesnik,
 IIIIIJJ listek z napisom,
 KKKLLLLLM mesto v drav. ban.
 MNNNNNOOO del sv. maše,
 RRSTTTTVVV zdravnik,

Prva navpična vrsta: prazničen večer.

PREGOVOR

- OBOD, ŽIR, ČUK, ZELJE, NOŽ, OVEN,
 LIKA, VINO, HČI, SNET, ŽENA, OS.
 (Črtaj v vsaki besedi eno črko!)

BESEDNICA

- AAABHMR očak,
 AACILNP kraj na Gorenjskem,
 AČIKNST vojak,
 CCEELOV mesto na Koroškem,
 ACIMNŠU goba,
 ACFGIOR plemkinja,
 ADINORV moško ime,
 EEJLOPT letni čas,
 AACIKRT žensko ime,
 AKLEPRS obrtnik,
 AAIKPRT knjiga,
 ČEEJKOV mesto v drav. banovini,
 AGIORST školjka.

Po sredi navzdol: ime in priimek slovenskega skladatelja.

KVADRATNA DVOJICA

Vodoravno in navpično:

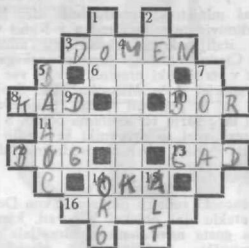
	1	2	3	4				
1	A	A	A	A				
2	A	A	A	A				
3	Č	D	D	E	5	6	7	
4	E	E	I	J	L	L	L	
					5	L	O	O
					6	R	R	R
					7	S	V	V

1. sad,
 2. glasbilo,
 3. ptica,
 4. dalja,
 5. Ober,
 6. trg v drav. ban.,
 7. grški bog.

VOŠČILO

K A V E S E L B
 Č E T A O N Č O
 N L V J N O E Ž
 O J S I O T R I
 V E E R V E S Č
 Z M M P O L N I

KRIŽANKA

Vodoravno: 3. junak znane slovenske povesti; 6. pritok Rena; 8. posoda; 10. drevo; 11. mladinski list; 12. svetopišemska oseba; 13. kača; 14. pritok Volge; 16. pečina.

Navpično: 1. švicarski kanton; 2. klica; 4. alpska cvetica; 5. vrh v Julijskih Alpah; 7. ptica; 9. številu; 10. turški naslov; 14. čutilo; 15. glas.

Ugankarji!

Precej trdih orehov smo Vam nasuli to pot. Ste vse potrli? Dobro, potem se pa brž javite našemu uredniku, ki bo v prihodnji številki objavil vsa imena rešilcev, ki so bili kos vsem zastavicam.

Na svidenje, torej!

11. decembra se je kulturnim Slovencem izpolnil dolgoletni sen: ustanovljena je bila v Ljubljani Akademija znanosti in umetnosti. Za prve članke te najvišje znanstvene in umetniške naprave je rektor ljubljanskega vsučilišča imenoval slovstvenega zgodovinarja prof. Kidriča, zgodovinarja prof. Kosa, pravnika prof. Kreka, jezikoslovca prof. Nahtigala, filozofa prof. Ušeničnika, matematika prof. Zupančiča in pesnika Otona Zupančiča.

*

V Ljubljani je umrla začetkom tega meseca gospa Ana Podkrajšek-Harambaševa, ena izmed najplemenitejših slovenskih žena, kolikor smo jih imeli v polpretekli dobi. Ano Podkrajškovo najdemo v prvih vrstah naše narodno-obrambne Ciril-Metodove družbe, ki ji je bila delavna pokojnica zvesta vse svoje življenje. Rodila se je pred 72 leti v ugledni Tomanovi hiši na današnji Vidovdanski cesti v Ljubljani. Njeno ime bo ostalo nepozabno vtisnjeno v zgodovini slavnih bojev za osvobojenje slovenskega naroda.

*

Naš ministrski predsednik dr. Milan Stojadinović je minuli teden v Rimu vrnil obisk italijanskemu zunanjemu ministru grofu Cianu. Visokega jugoslovenskega gosta je v italijanski prestolnici nad vse svečano sprejel duče Mussolini. Dr. Stojadinović se je poklonil tudi italijanskemu kralju in cesarju ter svetemu očetu. S svojimi razgovori so državniki še utrdili prijateljstvo med obema sosednjima državama.

*

Francoski zunanji minister Yvon Delbos je pretekle dni obiskal Beograd, kjer so milega gosta navdušeno pozdravljale velike množice mešanov in okoličanov. Ugledni politik je obiskal tudi Oplenac, kjer je na grobnici kralja Petra in Aleksandra položil krasna venca s franco-sko trobojnico.

Evropa postaja slovanska. Leta 1810. je živelo v Evropi 187 milijonov ljudi. Od teh je odpadla približno tretjina na Germane, tretjina na Romane in tretjina na Slovence. Leta 1910. je bilo med 450 milijoni Evropecev 40 odstotkov Slovanov; Germani so nekoliko porasli in dosegli 34 odstotkov, medtem ko so Romani radi padanja rojstev v Franciji padli na 24 odstotkov. Danes imamo v Evropi okoli 500 milijonov ljudi. Od teh je 46 odstotkov Slovanov, 30 odstotkov Germanov in 24 odstotkov Romanov. Okoli leta 1960. bo v Evropi približno 600 milijonov prebivalcev. Če bo slovansko prebivalstvo tako naraščalo kakor doslej, bo šlo takrat 300 milijonov ljudi in tako preseгло polovico vseh Evropecev.

*

Pred kratkim se je vršila v Parizu velika stenografska tekma (stenografija = tesnospisje), v kateri je odnesel prvo nagrado — osemletni fantiček Gilbert Lesueur. Gilbert se je s svojim očetom več mesecev poseval učenju brzopisja in je pri tekmovanju z lahkoto prekosil na moč spretno tekmece. Menda je to prvič, da je dobil diplomu in zlato kolajno tekmovalca, ki ni poklicni stenograf in ki povrh vsega hodi šele v 3. razred ljudske šole.

*

Pri patentnem uradu v New-Yorku je bil pred kratkim prijavljen neki zanimiv patent. Šlo je za zložljiv obešalnik za obleke, ki kaže prav smiselno konstrukcijo. Uradniki, ki so dobili ta novi izum v preajo, so ugotovili, da ne gre za nezadno iznajdbo, katero je praktično nemogoče uveljaviti, temveč za zanimivo novost. Mislili so, da izvira zamiselek tega izuma od kakšnega inženirja. Tem bolj so se pa čudili, ko so izvedeli, da je izumitelj neki devetletni deček z imenom Jordan Biermann iz New-Rochellea. Najmlajši izumitelj sveta je čudežni otrok na tehničnem polju. S svojimi ročnimi izdelki je vzbudil že večkrat občudovanje odraslih.

Klišeeje

eno- ali večbarvne, za časopise, knjige, razglednice itd., izdeluje

klišarna

»Jugografika«

Ljubljana, Sv. Petra cesta 23

Kar potrebuje mladina v šoli in doma, dobi po nizkih cenah v

Učiteljski knjigarni

v Ljubljani in v podružnici v Mariboru

Posebno priporočamo bogato izbiro lepih mladinskih knjig po znižanih cenah. Izbirite knjige po cenikih, ki jih imajo šolski upravitelji, in naročite skupaj, da bo nižja poštnina